

Författningskommentarer för likvärdig bedömning och betygsättning

Bestämmelser för likvärdig bedömning och betygsättning	2
Betygsättning – en myndighetsutövning	2
Grundskolan	2
Läroplan för det obligatoriska skolväsendet (Lpo 94).....	2
Grundskoleförordningen (1994:1194)	4
7 kap. Betyg m.m.	4
Utvecklingssamtal	4
Betygsättning	5
När ska betyg sättas?	6
Vem sätter betyg?	7
Hur sätts betyg?	7
När ska skriftlig bedömning användas?	9
Ämnesprov	11
Betygskatalog m.m.	12
Utfärdande av terminsbetyg och slutbetyg	12
Prövning m.m.	14
Gymnasieskolan.....	16
Läroplan för de frivilliga skolformerna (Lpf 94)	16
Skollagen (1985:1100)	17
5 kap. Gymnasieskolan	17
Gymnasieförordningen (1992:394)	18
1 kap. Inledande bestämmelser	18
Individuell studieplan	18
6 kap. Elever	19
Urvalsregler vid frisökning	19
Byte till specialutformat program	19
7 kap. Betyg m.m.	20
Betyg på avslutade kurser och projektarbeten	20
Särskilda skäl att bortse från enstaka betygskriterier m.m. vid betygsättning ..	22
Nationellt fastställda prov	23
Betygskatalog m.m.	23
Slutbetyg	24
Bevis över utbildning på individuellt program	27
Prövning m.m.	28
Utformning av betygsdokument	30
Rättelse av betyg	30
Utvecklingssamtal	31
Kommunal vuxenutbildning	31
Grundläggande vuxenutbildning	31
Betygsättning	31
Samlat betygsdokument och slutbetyg	32
Prövning	32
Intyg	32
Gymnasial vuxenutbildning	33
Betygsättning	33
Samlat betygsdokument och slutbetyg	33
Prövning	34
Intyg	34

Bestämmelser för likvärdig bedömning och betygsättning – ett stödmaterial

Betygsättning – en myndighetsutövning

Betygsättning är formellt sett en myndighetsutövning. Lärarens bedömning av kunskaperna kan ha avgörande betydelse för den enskilda eleven och betygen kan inte överklagas. Det finns därför en ansenlig mängd bestämmelser för betygsättningen. De mest grundläggande tas upp i läroplanerna, där det framgår att elevens kunskaper ska bedömas utifrån de nationella mål och kriterier som fastställts för ett ämne eller en kurs. Mer detaljerade bestämmelser finns i de olika skolformsförordningarna. I bestämmelserna klargörs att det är läraren som har ansvaret att sätta betyg. Läraren gör vid betygsättningen en värdering av elevens studieresultat, en värdering som har stor betydelse för elevens möjligheter att komma in på andra utbildningar och för att få arbete. Slutbetyget har med andra ord rättsverkningar för eleven och det finns ytterst begränsade möjligheter att ändra på ett slutbetyg. Det är därför viktigt att bestämmelserna om bedömning och betyg tillämpas på ett likvärdigt och rättssäkert sätt.

Här återges de bestämmelser i skollagen, läroplanerna, respektive skolformsförordning och andra föreskrifter som direkt berör bedömning, betygsättning och utfärdande av betyg i grundskolan och gymnasieskolan. Bestämmelserna återges i en ruta och kommentarer till bestämmelserna anges direkt efter. För den kommunala vuxenutbildningen ges kommentarer i löpande text och hänvisningar till bestämmelserna görs i de fall de avviker från grund- eller gymnasieskolans. Den siffra som ibland anges inom parentes direkt efter bestämmelsen t.ex. (1999:863) är beteckningen på bestämmelsen i SFS¹.

Grundskolan

Läroplan för det obligatoriska skolväsendet (Lpo 94)

2.7 Bedömning och betyg

Betyget uttrycker i vad mån den enskilda eleven har uppnått de mål som uttrycks i kursplanen för respektive ämne eller ämnesblock. Som stöd för betygsättningen finns ämnesspecifika kriterier för olika kvalitetssteg. Dessa betygskriterier anges i anslutning till respektive kursplan.

¹ SFS = svensk författningssamling

Mål**Mål att sträva mot**

Skolan skall sträva efter att varje elev

- utvecklar ett allt större ansvar för sina studier och
- utvecklar förmågan att själv bedöma sina resultat och ställa egen och andras bedömning i relation till de egna arbetsprestationerna och förutsättningarna.

Riktlinjer**Läraren skall**

- genom utvecklingssamtal främja elevernas kunskapsmässiga och sociala utveckling,
- utifrån kursplanernas krav allsidigt utvärdera varje elevs kunskapsutveckling, muntligt och skriftligt redovisa detta för eleven och hemmen samt informera rektorn,
- med utgångspunkt i föräldrarnas önskemål fortlöpande informera elever och hem om studieresultat och utvecklingsbehov och
- vid betygssättningen utnyttja all tillgänglig information om elevens kunskaper i förhållande till kraven i kursplanen och göra en allsidig bedömning av dessa kunskaper.

Ovanstående bestämmelser i läroplanen gäller för det offentliga skolväsendet².

Bestämmelserna gäller även fristående skolor som i sin ansökan uppgett att de följer Lpo 94 och fått medgivande av Skolverket enligt 1 a kap. 7 § *förordningen* (1996:1206) om *fristående skolor* att anordna provning och utfärda betyg enligt de bestämmelser som gäller för motsvarande skolform inom det offentliga skolväsendet.

Av skrivningarna i läroplanen framgår att betyg ska gälla kunskaper i ämnet och att bedömning och betygsättning ska ske med kursplanernas mål och betygsriterierna som utgångspunkt. Det innebär i sin tur att närvaro, flit, ambition, läxläsning, lek-tionsarbete m.m. inte i sig ska vara grund för betygsättningen, såvida de inte är en direkt förutsättning för att målen ska kunna nås, till exempel i form av laborationsarbete.

Elever och hem ska fortlöpande informeras om elevens studieresultat och utvecklingsbehov. Syftet är att eleven när betygsättningstillfället kommer ska vara väl informerad om vilket betyg läraren kommer att sätta och vilka grunderna är till detta. Utvecklingssamtal, en individuell utvecklingsplan och skriftliga bedömningar är en form av den fortlöpande informationen, men inte den enda som ska förekomma. Detta gäller särskilt de elever som riskerar att inte uppnå kunskapsmålen.

² Dvs. grundskolan, särskolan, specialskolan och sameskolan

Att bedömningen ska vara allsidig innebär att läraren grundar sin bedömning på varierade bedömningsformer och vid flera bedömningstillfällen. Inget enskilt prov, inte heller t.ex. de olika nationella ämnesproven i årskurs 9, kan ligga till grund för hela bedömningen i ett ämne. Det är också viktigt att lärare för samtal med kolleger om betygsfrågor, t.ex. tolkningen av betygsriterier.

Grundskoleförordningen (1994:1194)

Bestämmelserna i 7 kap. grundskoleförordningen gäller för grundskolan.

Bestämmelserna gäller även för fristående skolor som fått Skolverkets medgivande att anordna provning och utfärda betyg enligt 1 a kap. 7 § förordningen om fristående skolor.

7 kap. Betyg m.m.

1 § I läroplanen finns vissa riktlinjer i fråga om bedömning och betyg.

I detta kapitel finns närmare föreskrifter om

- utvecklingssamtal,
- betygssättning,
- ämnesprov,
- betygs katalog m.m.,
- utfärdande av terminsbetyg och slutbetyg, och
- provning m.m.

(1999:683)

Utvecklingssamtal

2 § Läraren ska fortlöpande informera eleven och elevens vårdnadshavare om elevens skolgång. Minst en gång varje termin ska läraren, eleven och elevens vårdnadshavare ha ett utvecklingssamtal om hur elevens kunskapsutveckling och sociala utveckling bäst kan stödjas. Informationen vid utvecklingssamtalet ska grunda sig på en utvärdering av elevens utveckling i relation till målen i läroplanen och kursplanerna.

Vid utvecklingssamtalet ska läraren i en skriftlig individuell utvecklingsplan

1. ge omdömen om elevens kunskapsutveckling i relation till målen i varje ämne som eleven får undervisning i, och
2. sammanfatta vilka insatser som behövs för att eleven ska nå målen och i övrigt utvecklas så långt som möjligt inom ramen för läroplanen och kursplanerna.

Den individuella utvecklingsplanen kan även innehålla omdömen om elevens utveckling i övrigt inom ramen för läroplanen, om rektorn beslutar det. Överenskommelser mellan läraren, eleven och elevens vårdnadshavare vid utvecklingssam-

talet ska alltid dokumenteras i utvecklingsplanen. Rektorn beslutar om utformningen av sådan skriftlig information som ges i utvecklingsplanen.

Sådan skriftlig information om elevens skolgång som avses i andra och tredje stycket får ges även vid andra tillfällen än vid ett utvecklingssamtal.

Utvecklingssamtal ska i vissa fall resultera i ett sådant åtgärdsprogram som avses i 5 kap. 1 §.

(2008:525).

I utvecklingssamtalet ska lärare, elev som vårdnadshavare komma till tals. Att utvecklingssamtal ska ske en gång per termin utgör endast en minimiregel. Om det behövs är det alltså ingenting som hindrar att utvecklingssamtal hålls flera gånger per termin. När det gäller elever som riskerar att inte uppnå kunskapsmålen är det lärarens skyldighet att ta initiativ till extra utvecklingssamtal. Varje elev som riskerar att inte nå kunskapsmålen ska enligt andra bestämmelser i grundskoleförordningen, i god tid och oavsett årskurs, ges det stöd eleven behöver. För att eventuella problem ska uppdagas på ett så tidigt stadium som möjligt förutsätts att lärarna på ett kontinuerligt sätt följer den enskilda elevens utveckling och lärande.

Syftet med utvecklingssamtalet är att ge en bild av elevens skolsituation i dess helhet och att främja elevens utveckling. I denna bild ingår elevens kunskapsmässiga utveckling som en viktig del. Lika viktiga är dock andra delar som inte är relaterade till ämneskunskaper eller utgör betygsunderlag. Som exempel kan anges elevens ambition, arbetsförmåga, uppträdande, uppmärksamhet, samarbetsförmåga, kreativitet, självbild, sociala utveckling och hur eleven upplever och trivs i skolmiljön.

Hur ett utvecklingssamtal bör gå till finns beskrivet i [Skolverkets allmänna råd för individuella utvecklingsplaner med skriftliga omdömen \(2009:16\)](#)

Av bestämmelser i 5 kap. 1 och 4 §§ grundskoleförordningen samt 1 a kap. 5 a § förordningen om fristående skolor följer att åtgärdsprogram ska upprättas om det kan befaras att eleven inte kommer att nå de mål som minst ska ha uppnåtts vid slutet av det tredje, femte och det nionde skolåret. Eleven och elevens vårdnadshavare ska ges möjlighet att delta vid utarbetande av programmet. Det finns även [Allmänna råd för arbetet med åtgärdsprogram](#).

Betygsättning

3 § Betyg skall sättas i grundskolans ämnen. Om undervisningen i samhällsorienterande ämnen och naturorienterande ämnen (ämnesblock) helt eller i huvudsak varit ämnesövergripande, får läraren besluta att ett sammanfattande betyg skall sättas för ämnesblocket. Om frågan om ett sammanfattande betyg skall sättas är beroende av flera lärares bedömning och lärarna inte kan enas, skall rektorn besluta i frågan.

Med samhällsorienterande ämnen avses geografi, historia, religionskunskap och samhällskunskap. Med naturorienterande ämnen avses biologi, fysik och kemi.

(1999:683)

Grundskolans ämnen är de som anges i timplanen i bilaga 3 till skollagen (1985:1100). Under förutsättning att en elev är berättigad till undervisning i svenska som andraspråk kan det ämnet ingå i utbildningen istället för ämnet svenska. Modersmål kan också ingå som ett ämne utöver de uppräknade. Teknik är ett eget ämne, som inte ingår i de naturorienterande ämnena.

När det gäller språkval och elevens val är dessa inte några egentliga ämnen som det sätts betyg i. Eleven kan välja att läsa moderna språk, modersmål och teckenspråk för hörande inom såväl språkval som elevens val och betyg ska då sättas i dessa ämnen. En elev kan således ha två moderna språk (utöver engelskan) i sin utbildning (ett inom ramen för språkval, ett inom ramen för elevens val) och få betyg i respektive språk. Tiden för språkval används i övriga fall för att utöka undervisningen i ämnena engelska, svenska eller svenska som andraspråk i enlighet med 2 kap. 18 § grundskoleförordningen, medan elevens val kan innefatta studier inom alla skolans ämnen. I båda dessa fall sätts inga betyg utöver de som ges i respektive ämne.

Sammanfattningsvis kan sägas att en elev ska ha minst 16 ämnen i sin utbildning och kan ha upp till 19 ämnen om eleven läser modersmål, moderna språk inom ramen för språkval och moderna språk inom ramen för elevens val. Jämförelsetalet vid meritvärderingen vid ansökan till gymnasieskolan beräknas utifrån de 16 bästa betygen i elevens slutbetyg. Bestämmelser om detta finns i 6 kap. 4 § gymnasieförordningen (1992:394). De gemensamma texterna i kursplanerna för naturorienterande respektive samhällsorienterande ämnen och kursplanerna för de enskilda ämnena inom respektive ämnesblock utgör tillsammans det nationella uppdraget för utbildningen i dessa ämnen. Det betyder att både den gemensamma kursplanen och ämneskursplanerna ska läsas och användas tillsammans oavsett om undervisningen sker i ämnesblock eller som enskilt ämne. De naturorienterande ämnena har gemensamma betygskriterier. För de samhällsorienterande ämnena finns kriterier dels för ämnesblocket, dels för varje enskilt ämne. Vid bedömningen av elevens kunskaper gäller både de gemensamma och de ämnesspecifika betygskriterierna.

Det är läraren som beslutar om ett sammanfattande betyg ska sättas för ämnesblocket. Lärarens sätt att undervisa avgör hur betyget sätts. Det finns ingenting i bestämmelserna som hindrar att lärarna gör olika för olika klasser/grupper inom en skola. Om det finns skäl att låta en enskild elev få betyg i varje ämne istället för ett sammanfattande betyg finns det inte heller någonting i bestämmelserna som hindrar det.

När ska betyg sättas?

4 § Betyg skall sättas

1. i slutet av varje termin i årskurs 8 och i slutet av höstterminen i årskurs 9 i ämnen och ämnesblock som inte har avslutats, och
2. när ett ämne eller ett ämnesblock har avslutats.

(1999:683)

I punkt 1 avses de betyg som sätts terminsvis innan ett ämne/ämneshblock avslutats.

I punkt 2 avses de betyg som sätts vårterminen i årskurs 9 eller om skolan fullgör och därmed avslutar ett ämne/ämneshblock tidigare. Bedömningen görs mot de mål i kursplanerna som eleverna ska ha uppnått i slutet av det nionde skolåret. Dessa betyg redovisas i elevens slutbetyg.

Se även 7 kap. 12 § i grundskoleförordningen med kommentar.

Vem sätter betyg?

5 § Betyg skall sättas av läraren. Om ett betyg är beroende av två eller flera lärares bedömning och lärarna inte kan enas, skall betyget sättas av rektorn.

(1999:683)

Det är alltså läraren som ska sätta betyget. Detta innebär att det aldrig kan bli fråga om att någon annan ändrar det betyg som läraren har satt. Bara om flera lärare har undervisat i ämnet/ämnesblocket och dessa lärare inte kan enas ska rektor sätta betyg.

Det är viktigt att tänka på att betyg inte kan överprövas och att betygen har stor betydelse för elevens vidare studier och möjlighet att få arbete. Av läroplanen framgår att rektor har ett särskilt ansvar för att lärarna får den kompetensutveckling som krävs för att de professionellt ska kunna utföra sina uppgifter (avsnitt 2.8 Lpo 94). Rektor har också ansvar för att det ges utrymme för diskussioner mellan lärare om betygsättningen.

Hur sätts betyg?

6 § Som betyg skall någon av följande beteckningar användas

Godkänt (G)

Väl godkänt (VG)

Mycket väl godkänt (MVG).

(1999:683)

I grundskolan finns inte betyget Icke godkänt. För en elev som inte når målen ska betyg inte sättas. Däremot ska i sådana fall en skriftlig bedömning utfärdas när ett ämne avslutas, se 7 kap. 9 § i grundskoleförordningen.

7 § När betyg sätts innan ett ämne eller ett ämneshblock har avslutats, skall de kunskaper bedömas som eleven inhämtat i ämnet eller ämneshblocket fram till och med den aktuella terminen.

Om en elev inte når upp till de mål som lokalt bestämts för ett ämne eller ämneshblock, skall betyg inte sättas i ämnet eller ämneshblocket.

(1999:683)

Denna bestämmelse gäller betygen som sätts terminsvis i årskurs 8 och hösten i årskurs 9. Läraren ska bedöma de kunskaper eleven har vid betygsättningstillfället. Bedömningen sker utifrån mål som bestäms lokalt med hänsyn tagen till de mål eleven ska ha nått då ämnet avslutas. Alla mål, både de som finns formulerade för det tredje samt det femte skolåret, ska vara uppfyllda för att eleven ska få betyget Godkänt. Även för de högre betygen gäller att bedömningen ska ske utifrån kriterier som bestäms lokalt när den görs vid tidpunkter då ämnet eller ämnesblocket inte avslutats.

Skolornas lokala tolkningar får inte strida mot, inskränka eller lägga till krav till de nationella målen.

Även när det gäller terminsbetyg är det viktigt att lärarna samråder om tolkningar och bedömningar och att de informerar elever och vårdnadshavare om vad som gäller.

8 § När betyg sätts efter det att ett ämne eller ett ämnesblock har avslutats, skall betyget bestämmas med hjälp av

1. de mål som eleverna enligt kursplanerna skall ha uppnått i grundskolan, och
2. de betygs-kriterier som har fastställts för ämnena och ämnesblocken.

Betyget Godkänt skall motsvara de mål som eleverna enligt kursplanerna skall ha uppnått i ämnena i slutet av det nionde skolåret. Statens skolverk får meddela föreskrifter om betygs-kriterier för betygen Väl godkänt och Mycket väl godkänt. Betygs-kriterierna skall precisera vilka kunskaper enligt kursplanerna som krävs för respektive betyg.

Om det finns särskilda skäl får läraren vid betygssättningen bortse från enstaka mål som eleven skall ha uppnått i slutet av det nionde skolåret. Med särskilda skäl avses funktionshinder eller andra liknande personliga förhållanden som inte är av tillfällig natur och som utgör ett direkt hinder för att eleven skall kunna nå ett visst mål.

(2007:56)

Det är elevens kunskaper, med utgångspunkt i kursplanerna och betygs-kriterierna, som ska bedömas. För betyget Godkänt ska alla mål i kursplanen för ämnet vara uppnådda om det inte finns särskilda skäl att bortse från något eller några mål.

I *Skolverkets föreskrifter* (SKOLFS 2000:141) om *betygs-kriterier i grundskolan* klargörs att bestämmelsen om möjligheten att bortse från enstaka mål på grund av funktionshinder även gäller enstaka kriterier, dvs. för betygen Väl godkänt respektive Mycket väl godkänt.

Särskilda skäl definieras som funktionshinder eller andra liknande personliga förhållanden som inte är av tillfällig natur. I vissa fall är det lätt att urskilja vad som menas med ett funktionshinder, t.ex. när det gäller en kraftig synskada, ett påtagligt rörelsehinder eller en grav hörselskada. I andra fall är det svårare: Hur stora ska en elevs läs- och skrivsvårigheter vara för att det ska räknas som ett funktionshinder? Dyskalkyli? Talsvårigheter? Det finns också funktionsnedsättningar som är specifika för en viss elev och som inte kan kategoriseras med etablerade begrepp.

Det är läraren som sätter betyg och läraren som i samråd med andra berörda avgör om en elev har en funktionsnedsättning som gör det omöjligt för eleven att nå vissa mål. Självfallet har läraren god hjälp av de specialister som finns att tillgå i form av exempelvis specialpedagoger, psykologer och läkare. Det finns dock inga krav på att eleven ska vara diagnostiserad av någon specialist eller att eleven över huvud taget ska ha en diagnos.

När kursplanerna utarbetades granskades målens och kriteriernas utformning särskilt med tanke på elever som har någon form av funktionshinder. Det fanns en stark ambition att undvika formuleringar som uteslöt vissa elever från möjligheterna att klara kraven. Att helt undvika detta var dock inte möjligt. Kursplanerna skulle då ha blivit alltför utslätade och intetsägende. Förmågan att analysera bilder, tala, skriva och hantera redskap av olika slag behöver lyftas fram som värdefulla kvaliteter i kunnandet.

Det är bara de mål eller kriterier som eleven inte kan nå på grund av sitt funktionshinder som omfattas av de aktuella bestämmelserna. Det går inte att specificera ett visst antal utan vad som avses med ”enstaka” är en bedömning som får göras lokalt utifrån kännedom om eleven, ämnet och lokala förutsättningar och prioriteringar. Det är endast ett fåtal nationella mål som inte kan nås därför att en elev har funktionshinder.

Ett direkt hinder innebär att funktionshindret gör det mycket svårt eller omöjligt för eleven att nå uppsatta mål. En del av hindren är självklara medan andra kan vara svårare att exemplifiera på ett entydigt sätt. Ett funktionshinder – eller andra liknande personliga förhållanden som inte är av tillfällig natur, som det uttrycks i förordningstexten – kan se mycket olika ut för olika elever. En elev kan ha ett funktionshinder som är helt unikt.

Svårigheter som orsakas av exempelvis sociala omständigheter, familjeförhållanden eller av att eleven kommer från ett annat land inte innefattas i de här undantagsbestämmelserna. Att stödja och hjälpa elever med sådana svårigheter är naturligtvis inte mindre viktigt för det.

När ska skriftlig bedömning användas?

9 § Om en elev inte når upp till de mål i ett ämne som enligt kursplanen ska ha uppnåtts i slutet av det nionde skolåret, ska betyg inte sättas i ämnet. Betyg ska inte heller sättas i ett ämnesblock om eleven inte når upp till målen i samtliga ämnen som ingår i ämnesblocket.

I fall som avses i första stycket ska en skriftlig bedömning om elevens kunskapsutveckling i ämnet eller ämnesblocket ges. Av bedömningen kan också framgå de stödåtgärder som har vidtagits.

Bedömningen ska undertecknas av läraren.

(2008:525)

Om en elev inte når upp till de mål i ett ämne som enligt kursplanen ska ha uppnåtts i slutet av det nionde skolåret ska betyg inte sättas i ämnet. Betyget ersätts med en skriftlig bedömning, se 7 kap. 9 § grundskoleförordningen. Den skriftliga bedömningen ska bifogas slutbetyget enligt 7 kap. 13 § grundskoleförordningen.

Bestämmelserna gäller även om en elev inom ramen för ett individuellt program i gymnasieskolan avslutar ett ämne enligt grundskolans kursplan utan att få betyg i ämnet (7 kap. 1 § gymnasieförordningen).

Motiv för bestämmelsen om den skriftliga bedömningen ges i regeringens utvecklingsplan (Skr. 2001/02:188): ”Ett sådant dokument styrker den arbetsinsats som eleven har gjort och de kunskaper som eleven har, vilket är betydelsefullt för självkänsla och självbild. Den skriftliga bedömningen beskriver elevens studieutveckling, innehåller information om vilka mål som har uppnåtts under grundskoletiden samt redovisar vilka stödåtgärder som satts in. Det blir också en viktig information för mottagande personal i gymnasieskolan, så att eleven så snart som möjligt kan få det kompletterande stöd som behövs för att nå minst godkänt. För elever som hoppar av språkstudier i grundskolan blir den skriftliga bedömningen en redogörelse för kunskapsutvecklingen i språket, trots att han eller hon inte fullföljt studierna utan i stället övergått till studier i svenska och/eller engelska.”

En skriftlig bedömning är en del av slutbetyget och ska hanteras enligt samma rutiner som detta. Både betyg och den skriftliga bedömningen ska finnas samlade överskådligt och åtkomligt. Eleven är mottagare av betyg och den skriftliga bedömningen. Originalen ska eleven ha och en kopia ska finnas och arkiveras på skolan. I en kommunal skola är en sådan kopia en allmän handling. Uppgifter om studieresultat är vanligtvis offentliga. Det finns inget hinder att föra över informationen till gymnasieskolan. Skolan kan således följa de rutiner som utarbetats för informationsöverföring mellan skolformerna.

För fristående skolor finns ingen reglering för hur denna typ av handlingar ska förvaras på skolan, men för elevernas rättssäkerhet är det lämpligt att även fristående skolor har rutiner för hur förvaringen sker.

Den skriftliga bedömningen ska inte förväxlas med de skriftliga omdömen i varje ämne som ges i samband med utvecklingssamtal och som regleras i 7 kap. 2 § grundskoleförordningen.

Av skrivningar från regeringen, bl.a. budgetpropositionen 2003/04, framgår att även elever som avbryter ett språkval före årskurs 9 i grundskolan alltid ska få en skriftlig bedömning. Många frågar var gränsen går för att detta ska vara skäligt. En rimlig tolkning kan vara att om ett språk avbrutits mycket tidigt, ska en bedömning

skrivas om eleven tillägnat sig kunskaper i sådan utsträckning att kunskaperna kan beskrivas. För dessa elever blir den skriftliga bedömningen en redogörelse för kunskapsutvecklingen i språket, trots att eleven inte fullföljt studierna.

En skriftlig bedömning ska utfärdas i de ämnen som eleven läser men inte får betyg i. Det finns inga särskilda blanketter för utformning av en skriftlig bedömning.

Ämnesprov

10 § Ämnesprov ska användas i följande ämnen och årskurser för att bedöma elevernas kunskaper i relation till målen i ämnet och, i årskurs 9, även som stöd för betygssättning:

1. svenska, svenska som andraspråk och matematik i slutet av årskurs 3, 5 och 9,
2. engelska i slutet av årskurs 5 och 9, och
3. biologi, fysik eller kemi i slutet av årskurs 9.

Statens skolverk får meddela närmare föreskrifter om ämnesprov. Föreskrifter om ämnesprov som avses i första stycket 3 ska utformas så att varje elev deltar i prov i endast ett ämne och att antalet provdeltagare så långt som möjligt blir lika stort för varje ämnesprov.

(2008:845)

De nationella ämnesproven är ett hjälpmedel för läraren vid bedömningen av om eleverna har nått uppställda mål. Resultaten är tänkta att analyseras och användas i jämförande syfte vid diskussionen av nivån på den egna och läroplanens bedömning och betygssättning. Avsikten är att proven ska bidra till så enhetliga bedömningsgrunder som möjligt över landet. Rektor har här en viktig uppgift att svara för att diskussioner om bedömningen utifrån resultaten på de nationella ämnesproven kommer till stånd mellan lärare.

De nationella ämnesproven är inte utformade så att de prövar elevens kunskaper mot samtliga uppställda mål.

Enligt läroplanens bestämmelser ska en lärare vid betygssättningen använda all tillgänglig information om elevens kunskaper i förhållande till kraven i kursplanerna och göra en allsidig bedömning av dessa kunskaper. De nationella ämnesproven utgör ett viktigt underlag för läraren vid bedömningen av elevens måluppfyllelse i svenska, svenska som andraspråk, engelska och matematik genom att peka på de kunskaper och kunskapskvaliteter som olika betyg representerar. Därigenom tjänar de också som riktmärken för en likvärdig och rättvis betygssättning. Även om de nationella ämnesproven är sekretessbelagda har elever och föräldrar rätt att i efterhand se proven och elevernas lösningar på proven, samt kunna diskutera dessa med läraren.

Även fristående skolor är skyldiga enligt 1 a kap. 6 § förordningen om fristående skolor att delta i de nationella ämnesproven i svenska, engelska och matematik som används inom det offentliga skolväsendet i år 3, 5 och 9.

Våren 2009 genomförs ämnesprov i år 3 i svenska, svenska som andraspråk och matematik i en obligatorisk utprovningssomgång. Från 2010 ska proven användas för att bedöma elevers kunskapsutveckling.

Betygskatalog m.m.

11 § En elevs betyg ska antecknas i en betygskatalog. Beslut enligt 7 och 9 §§ att inte sätta betyg i ett ämne eller ett ämnesblock ska också antecknas i betygskatalogen. Av anteckningen ska det framgå om betyget har satts innan eller efter det att ett ämne eller ett ämnesblock har avslutats.

Skriftliga bedömningar enligt 9 § ska hållas samlade.

(2008:845).

Betygsättning och utfärdande av betygsdokument, i varje fall när det gäller slutbetyg, är ett beslut som utgör myndighetsutövning mot eleven. Skolverket har bedömt att beslutet om vilket betyg eleven får har fattats då betyget har signerats av berörd lärare och skrivits in i betygskatalogen.

I [Skolverkets allmänna råd om sammanställning av uppgifter och slutbetyg för grundskolan \(2008:61\)](#) finns föreskrifter om sammanställningar.

Skolverket har även föreskrivit vilka uppgifter som bör finnas med betygskatalog för grundskolan i Skolverkets föreskrifter (SKOLFS 2009:27) om betygskatalog för grundskolan.

En enhetlig utformning av den sammanställning av slutbetyg som görs av skolorna utifrån betygskatalogen innebär en ökad garanti för en likartad hantering av betyg från olika skolor vid intagning av elever till gymnasieskolan. Detta är angeläget med tanke på elevernas rättssäkerhet. En enhetlig utformning underlättar dessutom såväl nationell som lokal uppföljning av betygsättningen.

Utfärdande av terminsbetyg och slutbetyg

12 § Terminsbetyg skall utfärdas vid slutet av varje termin i årskurs 8 och vid slutet av höstterminen i årskurs 9. Terminsbetyget skall innehålla det senast satta betyget i varje ämne. Det skall framgå om ämnet eller ämnesblocket har avslutats. Terminsbetyg skall inte utfärdas om eleven skall få ett slutbetyg enligt 13 §.

Rektorn eller den som rektorn bestämmer skall underteckna terminsbetyget.

(1999:683)

Av 7 kap. 7 § grundskoleförordningen framgår att de kunskaper som ska bedömas är de som eleven inhämtat i ämnet eller ämnesblocket fram till och med den aktuella terminen.

Om ett ämne inte läses under en termin (eller läsår) gäller det betyg som eleven fick den närmast föregående terminen.

Om ämnet lästs till och med årskurs 7 men inte i årskurs 8 blir situationen svårare. Betyg ska inte ges i årskurs 7 men i årskurs 8 ska eleven få betyg i de ämnen eleven har läst. Terminsbetyget ska innehålla det senast satta betyget i varje ämne och i detta fall finns inget sådant betyg. Det är inte reglerat hur skolan ska hantera situationen, men uppstår en sådan situation får skolan hitta en praktisk lösning. Det är därför viktigt att det finns dokumentation från den lärare som undervisade i årskurs 7. Denna problematik visar vikten av att undervisningen planeras och organiseras utifrån både kursplaner och gällande bestämmelser om betygsättning.

13 § Slutbetyg ska utfärdas när skolplikten upphör. En elev som därefter har slutfört årskurs 9 har rätt att få ett nytt slutbetyg.

Slutbetyget ska innehålla uppgifter om den högsta årskurs eleven genomgått och om elevens senaste betyg i ämnen och ämnesblock. Betyg satta enligt 7 § ska inte ingå i slutbetyget. Till slutbetyget skall det i förekommande fall fogas sådana skriftliga bedömningar som avses i 9 §.

Rektorn ska underteckna slutbetyget.

(2008:845)

Skolplikten upphör vid utgången av vårterminen det kalenderår då barnet fyller 16 år. För en elev som har gått om ett år innebär det att skolplikten upphör redan efter årskurs 8 och att eleven då ska få ett slutbetyg. Bedömningen görs i sådana fall mot mål att uppnå i årskurs 9. Den ”högsta årskurs eleven genomgått” som ska anges i slutbetyget för en sådan elev är årskurs 8. En elev i den beskrivna situationen har enligt 4 kap. 10 § skollagen rätt att fullfölja grundskolan. När eleven slutfört årskurs 9 har eleven rätt till ett nytt slutbetyg.

Skolverket har meddelat allmänna råd om vilka uppgifter som bör finnas med i en sammanställning av uppgifter om slutbetyg för grundskolan i

[Skolverkets allmänna råd om sammanställning av uppgifter om slutbetyg för grundskolan \(SKOLFS 2008:61\)](#)

För utformningen av slutbetyg i grundskolan, grundsärskolan och specialskolan finns [Skolverkets föreskrifter \(SKOLFS 1997:29\) om utformningen av slutbetyg i grundskolan, grundsärskolan och specialskolan](#)

Skriftliga bedömningar hanteras enligt samma rutiner som slutbetygen. De skriftliga bedömningarna är på de kommunala skolorna allmänna handlingar. Det är olämpligt att skriftliga bedömningar innehåller uppgifter som omfattas av sekretess.

14 § Om en elev avgår från en kommuns grundskola utan att slutbetyg utfärdas, skall intyg om avgången utfärdas.

Intyget skall innehålla uppgifter om

1. den årskurs från vilken eleven avgått,
2. tiden för avgången,
3. de ämnen och ämnesblock i vilka eleven undervisats,

4. i förekommande fall senaste betyg i ämnen och ämnesblock, och

5. antal timmar garanterad undervisning som eleven erbjudits.

Rektorn eller den som rektorn bestämmer skall underteckna intyget.

(1999:683)

Ett intyg ska alltså utfärdas om en elev t.ex. flyttar till en annan kommun, flyttar utomlands eller söker sig till en fristående skola.

15 § Intyg om avgång skall sändas till styrelsen för den skola där eleven skall fortsätta sin utbildning om detta är känt.

Intyget skall också sändas till elevens vårdnadshavare.

(1999:683)

En arkivkopia sparas på skolan/i kommunen. Det är lämpligt att även en fristående skola har ett system för hur kopior ska förvaras.

Prövning m.m.

16 § Den som vill ha betyg från grundskolan har rätt att gå igenom prövning. Denna kan avse hela utbildningen i grundskolan eller ett eller flera ämnen eller ämnesblock som ingår i utbildningen. Detta gäller även den som tidigare har fått betyg i avslutat ämne eller slutbetyg från grundskolan.

Bestämmelserna i 5, 6, 8 och 11 §§ skall tillämpas i fråga om prövningen. Betyg över prövningen skall utfärdas av rektorn eller den som rektorn bestämmer.

(1999:683)

Hur en prövning ska gå till finns inte reglerat. Skolan kan således vara flexibel i sitt tillvägagångssätt. Bedömningen sker dock alltid med kursplanens mål och betygs-kriterierna för ämnet som utgångspunkt. Bestämmelserna om bedömning och betyg i Lpo 94 gäller också vid prövningen, t.ex. att läraren vid betygsättningen ska utnyttja all tillgänglig information om elevens kunskaper i förhållande till kraven i kursplanen och göra en allsidig bedömning av dessa kunskaper. Även en fristående skola som fått Skolverkets/Skolinspektionens medgivande att sätta betyg enligt 7 kap. grundskoleförordningen har rätt att anordna prövning enligt 1 a kap. 7 § förordningen om fristående skolor.

Rätten att pröva gäller gentemot målen för årskurs 9. Det finns således inte någon rätt att pröva för de betyg som sätts terminsvis årskurs 8 och hösten årskurs 9.

Betyg över prövningen ska sättas av en lärare och hela betygsskalan ska användas. Betyg över prövningen ska antecknas i betygskatalogen.

Det finns inte något som hindrar att en elev som har ett sammanfattande betyg i naturorienterande eller samhällsorienterande ämnen gör prövning i ett eller flera av de enskilda ämnena. Det sammanfattande betyget gäller då i de övriga natur- eller samhällsorienterande ämnena.

Kommunen får ta ut en avgift på högst 500 kr från den som vill genomgå provning. Avgift får dock inte tas ut för den som gått ut grundskolan och inte uppnått kursplanens mål för det nionde skolåret i det ämne provningen gäller. Bestämmelser om detta finns i förordningen (1991:1124) om avgifter för provning inom det offentliga skolväsendet.

För fristående skolor är inte avgifter för provning reglerade.

En elev som kompletterar sina grundskolebetyg har rätt att tillgodoräkna sig dessa vid intagning till gymnasieskolan enligt 6 kap.4 § gymnasieförordningen.

17 § Den som redan har slutbetyg från grundskolan har efter provning i ett eller flera ämnen eller ämnesblock rätt att få ett nytt slutbetyg. Rektorn utfärdar det nya slutbetyget.

Om provningen avser hela utbildningen för den som inte redan har slutbetyg från grundskolan, skall rektorn utfärda slutbetyg.

(1999:683)

I grundskolan finns således, till skillnad från gymnasieskolan, inget hinder att utfärda ett nytt slutbetyg efter det att någon förbättrat sina betyg genom provning. Det nya slutbetyget utfärdas av rektor på den grundskola där provningen genomförts. En elev som läser grundskoleämnena på individuella programmet i gymnasieskolan kan också få ett nytt slutbetyg från grundskolan. Det är rektor vid gymnasieskolan som utfärdar det nya slutbetyget enligt 7 kap. 8 § gymnasieförordningen.

18 § Statens skolverk får meddela ytterligare föreskrifter om utformningen av betygs katalog, terminsbetyg, slutbetyg och betyg över provning.

(1999:683)

För utformningen av terminsbetyg och betyg över provning finns inte några föreskrifter eller allmänna råd.

19 § I 26 § förvaltningslagen (1986:223) finns bestämmelser om rättelse av skrivfel och liknande. Rektorn får besluta om rättelse av betyg. I sådana fall skall ett nytt terminsbetyg, slutbetyg eller betyg över provning utfärdas. Om det är möjligt skall det felaktiga betyget förstöras. Rättelsen skall antecknas i betygs katalogen.

(1999:683)

Enligt 26 § förvaltningslagen får en myndighet rätta ett beslut som myndigheten fattat och som innehåller en uppenbar oriktighet till följd av myndighetens eller någon annans skrivfel, räknefel eller liknande förbiseende.

Med sådana fel avses fall då myndigheten, dvs. skolan, har fattat ett riktigt beslut, men av misstag har återgett beslutet på ett felaktigt sätt. Beslutet har med andra ord kommit att visa något annat än myndigheten har menat. Däremot kan bestämmelsen inte tillämpas vid ”bedömningsfel”, dvs. sådana fel som beror på t.ex. bristfällig utredning, felaktig bedömning av fakta eller liknande. Innan rättelse av betyg sker måste eleven och elevens vårdnadshavare ges tillfälle att yttra sig om detta inte bedöms som helt obehövligt.

Eftersom hela 7 kap. i grundskoleförordningen gäller för fristående skolor som medgetts rätt att anordna prövning och utfärda betyg, får möjligheten att rätta skrivfel och liknande i betygen anses gälla också för fristående skolor även om inte förvaltningslagen gäller för dessa.

Gymnasieskolan

Läroplan för de frivilliga skolformerna (Lpf 94)

2.5 Bedömning och betyg

Betyget uttrycker i vad mån den enskilda eleven har uppnått de kunskapsmål som uttrycks i kursplanen för respektive kurs och som definieras i betygskriterier.

Mål att sträva mot

Skolan skall sträva mot att varje elev

- tar ansvar för sitt lärande och sina studieresultat och
- kan bedöma sina studieresultat och utvecklingsbehov i förhållande till kraven i kursplanerna.

Riktlinjer

Läraren skall

- fortlöpande ge varje elev information om elevens utvecklingsbehov och framgångar i studierna,
- i gymnasieskolan och gymnasiesärskolan samverka med hemmen och informera om elevernas skolsituation och kunskapsutveckling och
- redovisa för eleverna på vilka grunder betygsättning sker.

Läraren skall vid betygsättningen

- utnyttja all tillgänglig information om elevens kunskaper i förhållande till kraven i kursplanen,

- beakta även sådana kunskaper som en elev tillägnat sig på annat sätt än genom den aktuella undervisningen,
- beakta såväl muntliga som skriftliga bevis på kunskaper och
- göra en allsidig bedömning av kunskaperna och därvid beakta hela kursen.

Ovanstående bestämmelser i läroplanen gäller för det offentliga skolväsendet. Bestämmelserna tillämpas också för fristående gymnasieskolor som i sin ansökan uppgett att de följer Lpf 94³.

Av skrivningarna i läroplanen framgår att betyg ska gälla kunskaper i kursen och att bedömning och betygsättning ska ske med kursplanernas mål och betygskriterierna som utgångspunkt. Det innebär i sin tur att närvaro, flit, ambition, läxläsning, lektionsarbete m.m. inte i sig ska vara grund för betygsättningen, såvida de inte är en direkt förutsättning för att målen ska kunna nås, till exempel i form av laborationsarbete.

Elever ska fortlöpande informeras om sina utvecklingsbehov och framgångar i studierna. Syftet är att eleven när betygsättningstillfället kommer ska vara väl informerad om vilket betyg läraren kommer att sätta. Utvecklingssamtalet och den individuella studieplanen är en form av den fortlöpande informationen, se även kommentaren till 7 kap. 19 § i gymnasieförordningen.

Grunderna för betygsättningen ska redovisas för eleverna och vara förenliga med målen i kursplanen och betygskriterierna för kursen.

Betygssystemet förutsätter att läraren grundar sin bedömning på varierade bedömningsformer, både muntliga och skriftliga bevis på kunskap och vid flera bedömningsstillfällen. Inget enskilt prov, inte heller t.ex. de olika nationella kursproven, kan ligga till grund för hela bedömningen i en kurs. Det är också viktigt att lärare för samtal med kolleger om betygsfrågor, t.ex. om tolkningen av betygskriterier.

Skollagen (1985:1100)

5 kap. Gymnasieskolan

4 c § Omfattningen av studierna på nationella och specialutformade program betecknas med gymnasiepoäng. Vissa bestämmelser om utbildningens omfattning på de nationella och specialutformade programmen (poängplan) framgår av bilaga 2. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om tillämpningen av poängplanen.

Utbildningen inom varje ämne sker i form av en eller flera kurser. För varje kurs skall det anges hur många gymnasiepoäng den omfattar.

³ För waldorfskolor gäller Waldorfskolefederationens läroplan "En väg till frihet" vars innehåll motsvarar Lpf 94.

Efter varje kurs har eleven rätt att få betyg. Har eleven enligt detta betyg minst uppfyllt kurskraven är kommunen inte skyldig att erbjuda eleven ytterligare utbildning inom den kursen.

(1999:180)

Om eleven har fått minst betyget Godkänt på en avslutad kurs är kommunen enligt denna bestämmelse inte skyldig att anordna mer undervisning för eleven.

I gymnasieförordningen finns begränsningar i möjligheten att gå om en kurs enligt 6 kap. 14 § gymnasieförordningen och i möjligheten att genomgå prövningar i kursen enligt 7 kap. 14 § i samma förordning. Även om bestämmelserna för att få gå om en kurs och för att få pröva i en kurs är formulerade som en rätt för eleven framgår det av motiven till bestämmelserna att de även innebär att det inte är tillåtet att låta eleven gå om/pröva på kursen i andra fall.

För fristående skolor finns bestämmelser om utbildningens omfattning i 2 kap. 2 a § förordningen om fristående skolor samt om prövning i 2 kap. 9 a § samma förordning.

Gymnasieförordningen (1992:394)

Bestämmelserna i 7 kap. gymnasieförordningen gäller för gymnasieskolor inom det offentliga skolväsendet.

För fristående gymnasieskolor finns bestämmelser om betyg i 2 kap. 9 § förordningen om fristående skolor. Av bestämmelserna framgår att elever i fristående gymnasieskolor ska få betyg enligt bestämmelserna i 7 kap. 1 - 13 §§ gymnasieförordningen.

1 kap. Inledande bestämmelser

Individuell studieplan

12 § För varje elev skall det upprättas en individuell studieplan. Den skall innehålla uppgifter om elevens studieväg och om de val av kurser eleven gjort. Av studieplanen skall det också framgå om eleven följer ett fullständigt, utökat eller reducerat program. Om eleven följer ett utökat program skall det framgå vilka kurser som ingår i elevens fullständiga program och vilka kurser som ligger utanför det fullständiga programmet.

(2007:641).

Bestämmelsen om skyldigheten för skolan att upprätta en individuell studieplan för varje elev är inte ny. Vad som tillkommit är att det alltid ska framgå vilka kurser som ingår i elevens fullständiga program och vilka kurser som ligger utanför det fullständiga programmet. Syftet med detta är att studiegången ska vara planerad.

Enligt 5 kap. 22 § gymnasieförordningen beslutar rektorn om eleven frivilligt får läsa en eller flera kurser i ett utökat program. I bestämmelsen förtydligas att de kurser som läses utökat ska dokumenteras i den individuella studieplanen.

6 kap. Elever***Urvalsregler vid frisökning***

1 § Av 5 kap. 8 § andra och tredje styckena skollagen (1985:1100) följer att vissa behöriga sökande skall tas emot i första hand. När alla sådana sökande har tagits emot får kommunen ta emot andra behöriga sökande.

Ett beslut om att ta emot en sökande gäller under förutsättning att sökanden innan utbildningen startar uppfyller de behörighetskrav som anges i 5 kap. 5 § första stycket skollagen.

I fråga om urval bland de behöriga sökande som har tagits emot och som önskar inträde i gymnasieskolan vid början av utbildningen på ett nationellt program, gäller bestämmelserna i 2-7 §§.

(2007:641).

2 § När antalet platser är färre än antalet sökande som skall tas emot i första respektive andra hand, skall platserna fördelas enligt 3-8 §§.

(2007:641)

I den äldre lydelsen av bestämmelserna fanns en skrivning om att urvalsbestämmelserna gällde studerande som tas emot i första hand. Ändringarna medför att även elever som tas emot i andra hand omfattas av urvalsbestämmelserna vilket de inte gjorde tidigare.

Byte till specialutformat program

12 § Styrelsen för utbildningen beslutar om en elev på ett program skall få byta till ett annat program som erbjuds av kommunen eller om en elev skall få byta inriktning inom ett program.

En elev får dock inte byta från ett nationellt program till ett specialutformat program senare än den 1 oktober under elevens avslutande läsår på det nationella programmet.

(2007:641).

Tidigare har det inte funnits någon tidsbestämning av när en elev skulle kunna byta studieväg. Här markeras tydligt att ett byte till ett specialutformat program senast kan ske den 1 oktober under elevens avslutande läsår. Syftet med bestämmelsen är att byte av program från ett nationellt till ett specialutformat program inte ska kunna ske i slutet av utbildningen i syfte att optimera meritvärdet på slutbetyget.

7 kap. Betyg m.m.***Betyg på avslutade kurser och projektarbeten***

1 § Betyg skall sättas i enlighet med bestämmelserna i detta kapitel på varje avslutad kurs och på projektarbete.

Betyg skall dock sättas i enlighet med bestämmelserna i 7 kap. 3, 5, 6, 8 och 9 §§ grundskoleförordningen (1994:1194) om en elev inom ramen för ett individuellt program läser ett ämne enligt grundskolans kursplan.

En elev som enligt 5 kap. 20 § har läst en kurs i etapper skall få betyg efter varje etapp. Till etappbetyget skall fogas en beskrivning av i vilken mån eleven har uppnått kursens mål. För en elev som har fått betyg från samtliga etapper av en kurs skall ett sammanfattande betyg sättas på kursen i dess helhet.

(1999:844)

Skolverket har i ett tillsynsärende gjort bedömningen att en kurs anses avslutad när undervisningstiden upphör och därmed att betygsättning ska ske i anslutning till denna tidpunkt.

Den kursutformade gymnasieskolan förutsätter att skolan organiserar undervisningen så att en kurs som bygger på en annan inte påbörjas förrän underliggande kurs är avslutad. I viss utsträckning kan kurserna dock överlappa varandra. Det finns inga formella hinder för en enskild elev att påbörja en överliggande kurs när denne har fått betyget Icke godkänt eller inte fått något betyg alls i den underliggande kursen. Däremot kan det finnas skäl att avråda en elev att börja en kurs om denne inte bedöms kunna följa undervisningen.

Eftersom betyg ska sättas på varje avslutad kurs ska betyg sättas även på de kurser som en elev har fått gå om. Om eleven har två eller fler betyg på samma kurs har eleven rätt att medta det högsta betyget i sitt slutbetyg. Grunderna för när en elev får gå om en kurs regleras i 6 kap. 14-15 §§ gymnasieförordningen.

En elev på det individuella programmet kan läsa grundskoleämnen och ska då betygsättas av den undervisande läraren enligt bestämmelserna i grundskoleförordningen. För utformning av slutbetyget, se kommentaren till 7 kap. 8 § i gymnasieförordningen. Skriftliga bedömningar ska även ges till dem som inte når målen när ett grundskoleämne avslutas vid studier på det individuella programmet (se 7 kap. 9 § i grundskoleförordningen).

Ett etappbetyg kan inte ingå i ett slutbetyg men däremot i ett samlat betygsdokument.

2 § Som betyg skall användas någon av följande beteckningar

Icke godkänt (IG)

Godkänt (G)

Väl godkänt (VG)

Mycket väl godkänt (MVG).

(2007:52)

I gymnasieskolan är även Icke godkänt ett betyg. Om en elev inte har fått minst betyget Godkänt på en kurs har eleven rätt att gå om kursen en gång och ytterligare en gång om rektor beslutar att det finns särskilda skäl (se 6 kap. 14 § i gymnasieförordningen). En elev som riskerar att inte nå de kunskapsmål som anges i kursplanerna ska ges stödundervisning (se 8 kap. 1 § i gymnasieförordningen).

3 § Betyg på avslutad kurs och efter en etapp skall sättas av läraren. Om ett betyg beror av två eller flera lärares bedömning och lärarna inte kan enas, skall betyget sättas av rektorn.

Betyg på projektarbete skall sättas av läraren i samråd med en medbedömare som har erfarenhet av det kunskapsområde som projektarbetet avser. Om läraren och medbedömaren inte kan enas, skall betyg sättas av rektorn.

Om läraren på grund av en elevs frånvaro saknar underlag för bedömning av elevens kunskaper, skall betyg inte sättas.

(2001:56)

Det är alltså läraren som ska sätta betyget. Detta innebär att det aldrig kan bli fråga om att någon annan ändrar det betyg som läraren har satt. Bara om flera lärare har undervisat i kursen och dessa lärare (eller vid projektarbete läraren och medbedömaren) inte kan enas ska rektor sätta betyg.

Det är viktigt att tänka på att betyg inte kan överklagas och att betygen kan ha stor betydelse för eleven t.ex. vid ansökan till andra utbildningar.

Av läroplanen framgår att rektor har ett särskilt ansvar för att lärarna får möjligheter till den kompetensutveckling som krävs för att de professionellt ska kunna utföra sina uppgifter (avsnitt 2.6 Lpf 94). Rektor har också ansvar för att det ges utrymme för diskussioner mellan lärare om betygsättningen.

Betyg ska inte sättas om betygsunderlag saknas på grund av att eleven varit frånvarande. Om eleven däremot varit närvarande, men exempelvis inte deltagit i muntliga och skriftliga prov eller lämnat in arbetsuppgifter, ska betyg sättas och om läraren bedömer att eleven inte når målen sätts betyget Icke godkänt. Hur pass mycket eleven ska vara borta för att ett betyg inte ska sättas avgörs av läraren från fall till fall.

Se även bestämmelserna i läroplanen (avsnitt 2.5 Lpf 94) om vad som ska beaktas vid betygsättningen.

Särskilda skäl att bortse från enstaka betygsriterier m.m. vid betygsättning

4 § Det ska finnas betygsriterier för alla kurser som får förekomma i gymnasieskolan och för projektarbete. Statens skolverk får meddela föreskrifter om betygsriterier för andra kurser än lokala kurser och för projektarbete. Styrelsen för utbildningen fastställer betygsriterier för lokala kurser. Vid betygsättningen skall läraren använda dessa betygsriterier.

Betygsriterierna skall precisera vilka kunskaper enligt kursplanen som krävs för att eleven skall få något av betygen Godkänt, Väl godkänt respektive Mycket väl godkänt.

Om det finns särskilda skäl, kan läraren bortse från enstaka betygsriterier eller från enstaka delar av betygsriterier. Med särskilda skäl avses funktionshinder eller andra personliga förhållanden som inte är av tillfällig natur och som utgör ett direkt hinder för eleven att uppfylla kraven för ett visst kriterium. De kriterier som rör säkerhet och de som hänvisar till lagar, förordningar eller myndigheters föreskrifter skall dock alltid uppfyllas. (2007:641).

Det ska finnas betygsriterier fastställda för varje kurs. Skolverket fastställer betygsriterier för nationella kurser och för projektarbete. För lokala kurser fastställs betygsriterier av den nämnd som är ansvarig för gymnasieskolan (eller den som nämnden delegerat frågan till).

De betygsriterier som Skolverket fastställt är bindande föreskrifter. Det innebär att de lokala tolkningar av betygsriterierna som görs av skolorna inte får strida mot, inskränka eller lägga till krav till de nationella betygsriterierna.

För fristående skolor gäller bestämmelserna i 2 kap. 9 § förordningen om fristående skolor. För kurser som inte motsvarar kurser inom det offentliga skolväsendet ska skolorna utforma egna betygsriterier. En Waldorfskola får istället för att ge betyg utfärda intyg över utbildningen.

Bestämmelsen om att läraren, om det finns särskilda skäl, kan bortse från enstaka betygsriterier har tagits in i gymnasieförordningen. Dessutom har möjligheten för läraren att även ta hänsyn till enstaka delar av betygsriterier införts. Det innebär att bestämmelsen kan tillämpas t.ex. för elever som på grund av funktionshinder inte kan uppfylla ett delmål som återkommer i flera kriterier, men i övrigt har de kunskaper som krävs.

Nationellt fastställda prov

5 § Inför betygssättningen i kärnämnen svenska, svenska som andraspråk, engelska och matematik skall lärarna använda sig av nationellt fastställda prov. Nationellt fastställda prov skall också användas i den avslutande gemensamma karaktärsämneskursen i engelska och matematik. Även i övrigt bör lärarna använda nationellt fastställda prov som ett hjälpmedel för att bedömningsgrunderna skall bli så enhetliga som möjligt över landet. Proven fastställs av Statens skolverk som också meddelar närmare föreskrifter om dem.

(2001:56)

De nationella kursproven ska ses som ett hjälpmedel för läraren vid bedömningen av om eleverna har nått uppställda mål. Resultaten är tänkta att analyseras och användas i jämförande syfte vid diskussionen av nivån på den egna och läroplanens bedömning och betygsättning. Avsikten är att proven ska bidra till så enhetliga bedömningsgrunder som möjligt över landet. Rektor har här en viktig uppgift att svara för att diskussioner om bedömningen utifrån resultaten på de nationella kursproven kommer till stånd mellan lärare.

De nationella kursproven är inte utformade så att de prövar elevens kunskaper mot alla uppställda mål.

Enligt läroplanens bestämmelser ska en lärare vid betygsättningen använda all tillgänglig information om elevens kunskaper i förhållande till kraven i kursplanerna och göra en allsidig bedömning av dessa kunskaper. De nationella kursproven utgör ett viktigt underlag för läraren vid bedömningen av elevens måluppfyllelse i svenska, svenska som andraspråk, engelska och matematik genom att peka på de kunskaper och kunskapskvaliteter som olika betyg representerar.

Därigenom tjänar de också som riktmärken för en likvärdig och rättvis betygsättning. Även om de nationella kursproven är sekretessbelagda har elever och föräldrar rätt att i efterhand se proven och elevernas lösningar på proven samt kunna diskutera dessa med läraren.

Skolverket får föreskriva i vilken utsträckning en fristående gymnasieskola ska delta i nationella kursprov enligt 2 kap. 8 § förordningen om fristående skolor. Skolverket har inte utfärdat någon särskild föreskrift men menar att utifrån bestämmelserna i 2 kap. 9 § förordningen om fristående skolor och i 7 kap. 5 § gymnasieförordningen är fristående skolor skyldiga att delta i nationella kursprov om de ska sätta betyg.

Betygskatalog m.m.

6 § Betygen för samtliga elever skall föras i en betygskatalog. Betygskatalogen skall utgöra den officiella dokumentationen över de betyg som har satts.

Rektorn ansvarar för att betygskatalogen förs. Betygen skall kunna sammanställas för varje enskild elev. I betygskatalogen skall även antecknas de fall när betyg inte har satts enligt 3 § tredje stycket.

Rektorn skall se till att eleverna informeras om rätten att få ett utdrag ur betygs-katalogen i form av ett samlat betygsdokument.

(2007:641).

Texterna om betygs-katalog har i gymnasieförordningen moderniserats och gjorts mer generella än tidigare.

Skolverket har utfärdat föreskrifter om hur betygs-katalogen ska föras ([SKOLFS 2007:42](#)).

Nytt är också att lärarens beslut om att inte sätta betyg ska dokumenteras i betygs-katalogen. Detta är en form av betygsbeslut som har rättsverkan för eleven eftersom slutbetyg inte kan utfärdas om eleven saknar betyg i en kurs som ingår i elevens studieväg. Möjligheten för en lärare att inte sätta betyg är begränsad till de situationer där läraren på grund av en elevs frånvaro saknar underlag för bedömning av elevens kunskaper enligt 7 kap. 3 §, tredje stycket.

Föreskrifter om utformningen av samlat betygsdokument i gymnasieskolan finns i SKOLFS 2003:15. (Dessa är under revidering 2009.) Ett samlat betygsdokument är ett utdrag ur skolans betygs-katalog och innehåller samtliga betygssatta kurser och projektarbete.

7 § Om en elev övergår till en annan gymnasieskola eller avbryter studierna skall skolan utfärda ett samlat betygsdokument som innehåller de betyg som eleven redan har fått. När en elev övergår till en annan gymnasieskola skall läraren lämna skriftlig information till den nya skolan om de kurser eleven påbörjat men inte slutfört.

(1994:35)

Slutbetyg

Begreppet ”slutbetyg” används i bestämmelserna som beteckning på det dokument som utfärdas.

8 § Elever skall få slutbetyg när de har gått igenom ett nationellt program eller ett specialutformat program och har fått betyg på alla kurser och det projektarbete som ingår i elevens studieväg.

En elev som har gått ett individuellt program skall få slutbetyg efter att ha fullföljt den studieplan som har lagts upp för eleven.

En elev som genom studier på ett individuellt program fått betyg i ett ämne i grundskolan har rätt att få ett nytt slutbetyg från grundskolan. Rektorn i gymnasieskolan skall utfärda det nya slutbetyget.

(1999:844)

Rektor kan inte välja att låta bli att utfärda ett slutbetyg i de fall eleven har fått betyg på alla kurser som ingår i studievägen. Om en elev har betyget Icke godkänt på en eller flera kurser är det dock viktigt att rektorn, innan slutbetyget utfärdas, beaktar elevens rätt att gå om kursen (se 6 kap. 14 § i gymnasieförordningen) samt elevens rätt att göra en avgiftsfri prövning (se 7 kap. 14 § i gymnasieförordningen och 1 § i förordningen om avgifter för prövning inom det offentliga skolväsendet). En elev med många kurser med betyget Icke godkänt ska långt innan det är dags att utfärda slutbetyg ges stödundervisning och ett åtgärdsprogram ska upprättas (se 8 kap. 1 och 1 a §§ i gymnasieförordningen samt 2 kap. 7 a § i förordningen om fristående skolor).

Elevens slutbetyg måste innehålla betyg på projektarbete eller, för fristående skolor, ett arbete som motsvarar projektarbete. Den elev som inte fått betyg på sitt projektarbete kan inte få ett slutbetyg. Detta gäller även elever på fristående skolor.

Det är viktigt att tänka på att det i princip inte är möjligt att ändra ett slutbetyg, se dock kommentaren till 7 kap. 18 § i gymnasieförordningen.

Rektor har dock möjlighet att ändra identitetsuppgifter i slutbetyg efter könsbyte och när en person fått fingerad identitet men däremot inte när en person bytt namn men inte personnummer.

Ett slutbetyg från individuellt program ger inte behörighet till högskolan. Ett slutbetyg från individuellt program utgör dock inte ett hinder mot att senare få ett slutbetyg från ett nationellt eller specialutformat program eller ett slutbetyg från gymnasial vuxenutbildning.

Bestämmelser om utformningen av slutbetyg från kommunala och fristående gymnasieskolor finns i SKOLFS 2003:15. (Dessa är under revidering 2009.) Föreskrifterna gäller även för det individuella programmet.

För utfärdande av slutbetyg från grundskolan efter studier på individuellt program gäller att gymnasieskolans namn ska stå i dokumenthuvudet och det är gymnasieskolans rektor som skriver under dokumentet. Uppgifter om övriga ämnesbetyg ska inhämtas från den grundskola som eleven gick i.

9 § Slutbetyget utgör en sammanställning av betygen i samtliga kurser som eleven har slutfört och betyget på det projektarbete eleven har utfört. Sådant betyg från en etapp av en kurs som avses i 1 § tredje stycket får inte föras in i ett slutbetyg. (2007:641).

Bestämmelsen gäller elever som påbörjat sin utbildning efter den 15 augusti 2007.

Slutbetyget ska innehålla betygen i samtliga kurser som eleven har slutfört, inklusive betyget på det projektarbete eleven utfört. Av slutbetyget ska framgå vilka kurser som ingått i elevens fullständiga program och vilka kurser som eleven läst därutöver.

Den nya lydelsen innebär att en elev som byter program och påbörjar en ny utbildning får ett slutbetyg i enlighet med de nya bestämmelserna. Slutbetyg som utfärdas våren 2010 utfärdas i enlighet med den nya lydelsen. För en elev som byter program görs en ny studieplan upp där eventuella tidigare kurser kan tas med i den mån det är befogat i förhållande till utbildningen och programmet.

Ändringen av bestämmelsen innebär att andra stycket i den äldre lydelsen ströks. Där stod att elever som fått betyg på kurser utöver vad som krävs för ett fullständigt program har rätt att välja vilken eller vilka kurser som ska ingå i slutbetyget. Kurser i kärnämnen och kurser i karaktärsämnen som är gemensamma för ett nationellt program samt kurserna som ingår i en nationellt fastställd inriktning ska dock alltid ingå i slutbetyget. Dessutom måste projektarbetet ingå. Detta gäller elever som påbörjat sin utbildning före den 15 augusti 2007.

För de fall det kan konstateras att skolan klart brustit i sin skyldighet att informera om elevens rätt att välja kurser gör Skolverket bedömningen att rektor har möjlighet att ändra slutbetyget så att betygen istället fördelas på slutbetyget respektive ett samlat betygsdokument. Det är då viktigt att de myndigheter, t.ex. VHS, till vilka skolan skickat betygsuppgifterna kontaktas och meddelas ändringen.

Elever i fristående skolor som påbörjat sin utbildning före den 15 augusti 2007 har också rätt att välja vilka kurser som ska ingå i slutbetyget om de har läst mer än 2500 poäng. För fristående skolor ska kärnämnen och projektarbetet alltid ingå i slutbetyget. Dessutom ska samtliga kurser som är obligatoriska i utbildningen ingå. Vilka kurser som är obligatoriska framgår av den fristående skolans beslut om rätt till bidrag.

10 § Av slutbetyget skall det framgå

1. vilket program och, när det är aktuellt, vilken inriktning som utbildningen avser,
2. vilket antal gymnasiepoäng som varje kurs och projektarbetet har omfattat,
3. om eleven har slutfört ett fullständigt, ett utökat eller ett reducerat program, och
4. vilka kurser som har ingått i elevens fullständiga program och, när det är aktuellt, vilka kurser som har slutförts utöver det fullständiga programmet enligt 5 kap. 22 §.

Om en elev har fått betyg på en lokal kurs, skall kursens innehåll och omfattning framgå av slutbetyget.

I slutbetyget skall det anges om eleven har haft ett längre studieuppehåll för studier utomlands och vilken karaktär och omfattning dessa studier i så fall har haft.

(2007:641).

Bestämmelsen innebär att slutbetyget ska innehålla samtliga kurser eleven har betyg i, med en tydlig uppdelning av betyg på kurser som ingår i elevens fullständiga program och betyg på eventuella kurser som eleven läst därutöver.

Detta ska jämföras med bestämmelsen i 1 kap. 12 § gymnasieförordningen om individuella studieplaner som innebär att det för elever som följer ett utökat program ska framgå vilka kurser som ingår i elevens fullständiga program och vilka kurser som ligger utanför det fullständiga programmet.

Bestämmelsen innebär att samlat betygsdokument och slutbetyg får olika funktion och det blir tydligare vad de två dokumenten är och när de ska användas.

Bestämmelserna i 7 kap. 9 och 10 § punkt 4 har anpassats till de nya bestämmelserna om meritvärdering vid urval på betyg som gäller från och med antagningen till högre utbildning som påbörjas höstterminen 2010. En elevs jämförelsetal avses då beräknas på det fullständiga programmet samt eventuellt behörighetsgivande kurser som lästs utöver detta. Därefter läggs eventuella poäng för meritkurser till jämförelsetalet.

11 § Rektorn utfärdar slutbetyget.

Anteckning om att slutbetyg har utfärdats skall göras i betygskatalogen.

(1994:624)

Beslut om utfärdande av slutbetyg fattas av rektor. Beslutet kan inte delegeras.

12 § Om en elev i gymnasieskolan efter provning enligt 14 § får betyg på en kurs eller ett projektarbete skall detta betyg tas med i slutbetyget. I övrigt skall betyg efter provning utfärdas separat.

(2001:56)

Första meningen i denna bestämmelse gäller provning gjord av en elev som fortfarande går i gymnasieskolan, dvs. någon som ännu inte fått ett slutbetyg.

Andra meningen gäller provning gjord av en elev som inte längre går i gymnasieskolan.

Bevis över utbildning på individuellt program

13 § Om en elev som gått på ett individuellt program övergår till ett nationellt eller specialutformat program, avbryter studierna eller övergår till en annan gymnasieskola skall eleven få bevis över genomgången utbildning, där det framgår vilka utbildningsinslag och vilken praktik eleven deltagit i. Ett sådant bevis skall i förekommande fall lämnas som komplement till ett slutbetyg eller ett samlat betygsdokument.

(1996:1363)

Prövning m.m.

14 § Elever i gymnasieskolan har rätt att gå igenom prövning i alla kurser och det projektarbete som ingår i elevens individuella studieplan, om eleven inte tidigare har fått betyg på kursen eller på projektarbetet eller om eleven har fått betyget Icke godkänt. En elev som har läst en etapp av en kurs enligt 5 kap. 20 § har rätt att gå igenom prövning i de etapper av kursen som han eller hon saknar betyg i.

Den som inte är elev i gymnasieskolan men som vill ha betyg därifrån har rätt att gå igenom prövning i alla kurser som får förekomma på ett nationellt program. Denna rätt gäller också projektarbete.

Prövning får avläggas endast i en kommun eller ett landsting som anordnar den aktuella kursen eller, när det gäller projektarbete, utbildning inom det kunskapsområde som projektarbetet avser.

Statens skolverk får meddela närmare föreskrifter om prövning.

(2007:52)

För elever i gymnasieskolan som genomgår prövning måste således två kriterier vara uppfyllda: 1) kursen ska ingå i den individuella studieplanen och 2) eleven ska inte ha fått betyg på kursen eller ha fått betyget Icke godkänt. Även om bestämmelsen är utformad som en rätt för eleven så framgår det av motiven till bestämmelsen att det inte är tillåtet att pröva i andra fall än de som anges ovan (prop. 1994/95:174 s 10 f). Ytterligare ett kriterium som måste vara uppfyllt för att få genomgå prövning är att kommunen anordnar kursen.

Den som inte är elev i gymnasieskolan har rätt att pröva även på de kurser som tidigare betygsatts med minst betyget Godkänt.

För en fristående skola får prövning anordnas endast för den som varit elev i skolan och prövningen får endast avse sådana kurser som anordnas vid skolan.

Hur en prövning ska gå till finns inte reglerat. Skolan kan således vara flexibel i sitt tillvägagångssätt. Bedömningen sker dock alltid med kursplanens mål och betygs-kriterierna för kursen som utgångspunkt. Bestämmelserna om bedömning och betyg i Lpf 94 gäller också vid prövningen, t.ex. att läraren vid betygsättningen ska utnyttja all tillgänglig information om elevens kunskaper i förhållande till kraven i kursplanen och göra en allsidig bedömning av dessa kunskaper. Vid prövningen ska alla betygssteg vara aktuella. En elev kan pröva i hemkommunen eller i annan kommun. Några regler för tidpunkt för prövning finns inte.

En avgift på högst 500 kr får tas ut från den som vill genomgå prövning enligt förordning om avgifter för prövning inom det offentliga skolväsendet 2 §. Avgift får dock inte tas ut för elever i gymnasieskolan som har fått betyget Icke godkänt på den kurs prövningen gäller.

Skolverket har i dagsläget (maj 2009) inte fastställt några föreskrifter om prövning.

För fristående skolor gäller bestämmelserna i 2 kap. 9 a § förordningen om fristående skolor:

9 a § I fråga om provning gäller för fristående gymnasieskolor bestämmelserna i 7 kap. 14 § första stycket gymnasieförordningen (1992:394). Därutöver får skolan anordna provning endast för den som har varit elev i skolan. Provningsen får avse endast sådana kurser som anordnas vid skolan. När det gäller betygssättning och utfärdande av betyg skall bestämmelserna i 7 kap. gymnasieförordningen tillämpas. (1999:1036)

För fristående skolor är inte frågan om avgifter för provning reglerad.

15 § När det gäller betygssättning och utfärdande av betyg skall 1-4 §§ samt 6 § tillämpas.

Den som inte längre är elev i gymnasieskolan har ändå rätt att få ett slutbetyg därifrån om han kan visa att han har fått betyg antingen i gymnasieskolan eller vid provning i gymnasieskolan på kurser och projektarbete som sammantaget kan utgöra ett nationellt program eller ett specialutformat program. För den som går igenom provning i samtliga kurser på ett program fordras dock inte betyg i estetisk verksamhet eller idrott och hälsa.

Slutbetyg enligt andra stycket utfärdas av rektorn vid den gymnasieskola där den sista provningen av betydelse för slutbetyget genomförts.

(2001:56)

Hänvisningen till 6 § innebär att betyget över provningen ska antecknas i betygskatalogen. Av andra stycket följer bl.a. att ett betyg från kommunal vuxenutbildning inte får ingå i ett slutbetyg från gymnasieskolan. Bara betyg som erhållits antingen i gymnasieskolan eller vid provning i gymnasieskolan kan ingå.

16 § En elev som inte följt undervisningen i en kurs får, utan att eleven går igenom provning enligt 14 §, av rektorn ges betyget Godkänt på kursen, om

1. det av betyg, intyg eller liknande framgår att eleven genom studier i utlandet eller på annat sätt förvärvat sådana kunskaper som behövs för betyget Godkänt, och
2. kommunen eller landstinget anordnar kursen.

(2007:52)

En elev kan, under förutsättning att eleven förvärvat kunskaper enligt 16 §, utan att genomgå provning få tillgodoräkna sig motsvarande kurser. Genom ett tillgodoräknande kan eleven endast få betyget Godkänt på kurser. Det är rektorn på den gymnasieskola som eleven kommer till som ska bedöma om eleven kan ges betyget Godkänt på kurserna. En rektor på en fristående skola har inte möjlighet att ge eleven betyget Godkänt utan provning.

Eleven har också rätt att göra en provning på alla kurser och det projektarbete som ingår i elevens studieväg enligt 7 kap. 14 § gymnasieförordningen. Då har eleven även möjlighet att få betygen Väl godkänt eller Mycket väl godkänt på kursen. Under gymnasietiden har eleven dock bara rätt att göra provning om eleven inte redan har fått betyg på kursen eller har fått betyget Icke godkänt på den. Det är därför viktigt att eleven informeras om möjligheten att göra en provning för högre betyg istället för att tillgodoräkna sig betyget Godkänt.

Provningsen kan se ut på olika sätt. Se kommentaren till 7 kap. 14 § i gymnasieförordningen.

Utformning av betygsdokument

17 § Statens skolverk får meddela ytterligare föreskrifter om utformningen av betygs katalog, samlat betygsdokument och slutbetyg. I fråga om föreskrifter som rör slutbetyg skall Skolverket samråda med Högskoleverket.

(1998:354)

Föreskrifter om utformningen av slutbetyg och samlat betygsdokument finns i SKOLFS 2003:15. (Dessa är under revidering 2009.) För utformningen av betygs katalog finns [Skolverkets föreskrifter \(2007:42\) om betygs katalog för gymnasieskolan](#).

Rättelse av betyg

18 § I 26 § förvaltningslagen (1986:223) föreskrivs om rättelse av skrivfel och liknande. Rektorn får besluta om rättelse av betyg. Avser rättelsen en betygshandling som har lämnats ut till eleven skall en ny sådan handling utfärdas och en anteckning om detta göras i betygs katalogen.

(1994:35)

Enligt 26 § förvaltningslagen får en myndighet rätta ett beslut som myndigheten fattat och som innehåller en uppenbar oriktighet till följd av myndighetens eller någon annans skrivfel, räknepel eller liknande förbiseende.

Med sådana fel avses fall då myndigheten, dvs. skolan, har fattat ett riktigt beslut, men av misstag har återgett beslutet på ett felaktigt sätt. Beslutet har med andra ord kommit att utsäga något annat än myndigheten har menat. Däremot kan bestämmelsen inte tillämpas vid "bedömningsfel", dvs. sådana fel som beror på t.ex. bristfälligt utredning, felaktig bedömning av fakta eller liknande.

Innan rättelse av betyg sker måste eleven och elevens vårdnadshavare ges tillfälle att yttra sig om detta inte bedöms som helt obehövt.

Det är lämpligt att även fristående gymnasieskolor har rutiner för hur rättelse av betyg ska hanteras. Bestämmelserna i 26 § förvaltningslagen för myndigheter kan vara vägledande för rektor vid en fristående skola.

Utvecklingssamtal

19 § Minst en gång per termin skall rektorn se till att eleven ges en samlad information om elevens kunskapsutveckling och studiesituation (utvecklingssamtal). Utvecklingssamtalet skall genomföras med den individuella studieplanen som grund.

I fråga om elever som inte fyllt 18 år och inte heller ingått äktenskap skall även vårdnadshavarna få sådan information som avses i första stycket.

(2000:219)

I Lpf 94 avsnittet 2.5 Bedömning och betyg ges riktlinjer för läraren om att fortlöpande ge varje elev information om elevens utvecklingsbehov och framgångar i studierna. (Se även kommentaren till detta avsnitt i Lpf 94.) Utvecklingssamtalet är en form av fortlöpande information om elevens studiesituation, men inte den enda som ska förekomma. Detta gäller särskilt de elever som riskerar att inte uppnå kunskapsmålen. I bestämmelsen ovan betonas betydelsen av att informationen utgår från den individuella studieplan som ska upprättas för varje elev enligt 1 kap. 12 § gymnasieförordningen. Den fortlöpande informationen har som syfte att eleven när betygsättningsstillfället kommer ska vara väl informerad om vilket betyg läraren kommer att sätta och vilka grunderna är för detta.

Elever i fristående gymnasieskolor kan på motsvarande sätt fortlöpande hållas informerade om sin studiesituation.

Kommunal vuxenutbildning

I kommunal vuxenutbildning ingår grundläggande vuxenutbildning, gymnasial vuxenutbildning och påbyggnadsutbildning. I texten kommenteras den grundläggande och den gymnasiala vuxenutbildningen.

Grundläggande vuxenutbildning

Grundläggande vuxenutbildning syftar till att ge vuxna sådana kunskaper och färdigheter som de behöver för att delta i samhälls- och arbetsliv. Den ska också syfta till att möjliggöra fortsatta studier. Här refereras de bestämmelser från 4 kap. i förordningen (2002:1012) om kommunal vuxenutbildning som rör den grundläggande vuxenutbildningen och som avviker från de bestämmelser som gäller för grundskolan. Hänvisning till paragrafer ges inom parentes.

Betygsättning

Inom grundläggande vuxenutbildning ska betyg sättas på genomförd kurs eller delkurs. Däremot sätts inte betyg på orienteringskurser och individuella kurser.

(1 §) För en deltagare som har fått betyg på samtliga delkurser av en kurs ska ett sammanfattande betyg sättas på kursen i sin helhet. (2 §) Inom grundläggande vuxenutbildning sätts något av betygen Icke godkänt, Godkänt eller Väl godkänt. (3 §)

Betygskriterier ska fastställas för de kurser som ska betygsättas. Skolverket fastställer betygs-kriterier för andra kurser än lokala kurser. För lokala kurser ska styrelsen för utbildningen fastställa betygs-kriterier. Betygs-kriterierna ska precisera vilka kunskaper enligt kursplanen som krävs för att deltagaren ska få betyget Godkänt Väl godkänt. Läraren bör inom den grundläggande vuxenutbildningen använda nationellt fastställda prov. (6 §)

Samlat betygsdokument och slutbetyg

Den som har slutfört kurser inom den grundläggande vuxenutbildningen har rätt att få ett samlat betygsdokument som visar vilka kurser eller delkurser som slutförts. Deltagaren får själv bestämma vilka kurser eller delkurser som ska ingå i det samlade betygsdokumentet. (8 §)

Den som har fått minst betyget Godkänt i samtliga kärnämnen (svenska eller svenska som andraspråk, engelska, matematik och samhällskunskap) har rätt till slutbetyg från grundläggande vuxenutbildning. Den som har fler betyg får själv bestämma vilka övriga betyg som ska ingå i slutbetyget. Betyg på en delkurs får dock inte ingå i slutbetyget om deltagaren har fått betyg på kursen i sin helhet. I ett slutbetyg från grundläggande vuxenutbildning får även betyg från kommunal vuxenutbildning tas in. Om betyget är satt mer än åtta år före slutbetyget får det bara tas in om rektorn på grund av särskilda skäl medger det. Det finns idag inte några riktlinjer från Skolverket vad som kan utgöra särskilda skäl. Det kan dock vara lämpligt att dokumentera skälen. (9 §)

Om ett betyg på en lokal kurs ska ingå i slutbetyget ska kursens innehåll och omfattning framgå av slutbetyget. För den som har flera betyg från samma kurs eller från jämförbara kurser ska det högre betyget tas med i slutbetyget. (12 §)

Prövning

Den som vill ha betyg från kommunal vuxenutbildning skall få genomgå prövning i alla kurser som får förekomma inom kommunal vuxenutbildning, utom orienteringskurser och individuella kurser, samt i projektarbete. Detta gäller även den som tidigare har fått betyg på kursen eller projektarbetet. Prövning får göras endast i en kommun eller ett landsting som anordnar den aktuella kursen eller, när det gäller projektarbete, utbildning inom det kunskapsområde som projektarbetet avser. (16 §) Rätten att genomgå prövning gäller således inte orienteringskurser, eftersom de inte betygsätts.

Intyg

Den som har genomgått en individuell kurs eller en orienteringskurs eller som vill få sina kunskaper och färdigheter dokumenterade på annat sätt än genom betyg ska få ett intyg. Intyg utfärdas av rektorn. (19 §)

De bestämmelser som gäller rättelse av betyg gäller även för rättelse av intyg. (21 §)

Gymnasial vuxenutbildning

Gymnasial vuxenutbildning syftar till att ge vuxna kunskaper och färdigheter på en nivå som motsvarar den som utbildningen i gymnasieskolan ska ge. Här refereras de bestämmelser från 4 kap. i förordningen (2002:1012) om kommunal vuxenutbildning som rör den gymnasiala vuxenutbildningen och som avviker från de bestämmelser som gäller för gymnasieskolan. Hänvisning till paragrafer ges inom parentes.

Betygsättning

Inom gymnasial vuxenutbildning ska betyg sättas på genomförd kurs eller delkurs och på projektarbete. Däremot sätts betyg inte på orienteringskurser och individuella kurser. (1 §) För en deltagare som har fått betyg på samtliga delkurser av en kurs ska ett sammanfattande betyg sättas på kursen i sin helhet. (2 §) Inom gymnasial vuxenutbildning sätts något av betygen Icke godkänt, Godkänt, Väl godkänt eller Mycket väl godkänt. (4 §)

Betygskriterier ska fastställas för de kurser som ska betygsättas, dvs. nationella kurser, lokala kurser och delkurser, samt för projektarbete. Läraren bör inom den gymnasiala vuxenutbildningen använda nationellt fastställda prov. (6 §)

Samlat betygsdokument och slutbetyg

Den som har slutfört kurser inom den gymnasiala vuxenutbildningen har rätt att få ett samlat betygsdokument som visar vilka kurser eller delkurser som slutförts. Till skillnad från i gymnasieskolan får deltagaren själv bestämma vilka kurser eller delkurser som ska ingå i det samlade betygsdokumentet. Deltagaren får också själv bestämma om eventuellt projektarbete ska ingå i det samlade betygsdokumentet. Ett samlat betygsdokument är ett utdrag ur den gymnasiala vuxenutbildningens betygs katalog och det innebär att betyg från kurser i gymnasieskolan inte kan ingå. (8 §)

Rätt till slutbetyg från gymnasial vuxenutbildning har den som har betyg i samtliga kärnämneskurser (svenska/svenska som andraspråk A + B, engelska A, matematik A, naturkunskap A, religionskunskap A och samhällskunskap A) och andra kurser, delkurser eller projektarbete som enligt kursplanerna uppgår till minst 1799 gymnasiepoäng. Detta innebär att den som har minst 2350 gymnasiepoäng har rätt till slutbetyg från gymnasial vuxenutbildning. För att få ett slutbetyg från gymnasial vuxenutbildning ställs således inget krav på att deltagaren har genomfört ett projektarbete. Den som har fått betyg i kurser eller delkurser utöver ovanstående har rätt att välja vilka kurser eller delkurser utöver kärnämneskurserna som ska ingå i slutbetyget. Deltagaren har i sådana fall även rätt att välja om eventuellt projektarbete ska ingå i slutbetyget. I slutbetyget ska deltagarens gymnasiepoäng specificeras. (10 §)

Ett slutbetyg från gymnasial vuxenutbildning får innehålla betyg från kommunal vuxenutbildning samt från gymnasieskolan eller motsvarande på projektarbete och på de kurser (lokala och nationella) som får förekomma i gymnasial vuxenutbildning. Eftersom specialidrott inte får förekomma i kommunal vuxenutbildning får varken nationella eller lokala kurser inom ämnet specialidrott ingå i slutbetyg från gymnasial vuxenutbildning. Betyg från en delkurs får inte ingå i slutbetyget om deltagaren har fått betyg på kursen i sin helhet. I slutbetyget får heller inte ingå betyg från de kurser i ämnena idrott och hälsa respektive estetisk verksamhet som i gymnasieskolan är kärnämneskurser. Däremot får andra kurser i ämnet idrott och hälsa samt andra estetiska kurser ingå. (11 §)

För den som har flera betyg från samma kurs eller från jämförbara kurser ska det högre betyget tas med i slutbetyget. Ett betyg som har satts mer än åtta år före slutbetyget får bara tas in om rektorn på grund av särskilda skäl medger det. Det finns idag inte några riktlinjer från Skolverket vad som kan utgöra särskilda skäl. Det kan dock vara lämpligt att dokumentera skälen. (12 §)

För den som tidigare fått ett slutbetyg från en fullständig gymnasieutbildning eller motsvarande får ett slutbetyg från gymnasial vuxenutbildning inte utfärdas. (13 §)

Prövning

Rätten att genomgå prövning gäller inte orienteringskurser och individuella kurser, eftersom de inte betygsätts. Den som är elev i gymnasieskolan vid prövningstillfället får inte genomgå prövning i en kurs eller ett projektarbete, om eleven har fått minst betyget Godkänt på kursen eller projektarbetet. (16 §)

Intyg

Den som har genomgått en individuell kurs eller en orienteringskurs eller som vill få sina kunskaper och färdigheter dokumenterade på annat sätt än genom betyg ska få ett intyg. Intyg utfärdas av rektorn. (19 §)

De bestämmelser som gäller rättelse av betyg gäller även för rättelse av intyg. (21 §)